

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/259/2019
Identifikačné číslo spisu: 5194899519
Dátum vydania rozhodnutia: 24.11.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Ján Šikuta
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5194899519.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ U. K., 2/ U. K., zastúpeného žalobkyňou 1/ ako opatrovníčkou, 3/ K. K., všetci bývajúci v I. č. XXX a zastúpení Mgr. Elenou Szabóovou, advokátkou so sídlom v Nových Zámkoch, Hlavné námestie č. 7, proti žalovaným 1/ Fakultnej nemocnici s poliklinikou Žilina, so sídlom v Žiline, Vojtecha Spanyola č. 1740/43, IČO: 17335825, 2/ Kysuckej nemocnici s poliklinikou Čadca, so sídlom v Čadci, Palárikova č. 2311/57, IČO: 17335469, zastúpenej Mgr. Michalom Mozolíkom, advokátom so sídlom v Čadci, Palárikova č. 1449, o náhrade škody, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 16 C 127/1994, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 13. decembra 2018 sp. zn. 9 Co 152/2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Žiline z 13. decembra 2018 sp. zn. 9 Co 152/2018 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobcovia sa žalobou po pripustení (poslednej) zmeny petitu z 29. mája 2015 domáhali, aby a/ žalované boli zaviazané k povinnosti zaplatiť žalobkyňi 1/ sumu vo výške 887,28 € s 22 % úrokom z omeškania ročne od 1. mája 1995 do zaplatenia, žalobcovi 2/ sumu vo výške 149,37 % s 22 % úrokom z omeškania ročne od 1. mája 1995 do zaplatenia a žalobkyňi 3/ sumu vo výške 149,37 € s 22 % úrokom z omeškania ročne od 1. mája 1995 do zaplatenia, a to žalovaná 1/ v pomere 20 % a žalovaná 2/ v pomere 80 %, všetko v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku; b/ žalované boli zaviazané k povinnosti platiť žalobkyňi 1/ sumu vo výške 66,39 € mesačne od 1. februára 1994, vždy do 15. dňa v mesiaci, a to žalovaná 1/ v pomere 20 % a žalovaná 2/ v pomere 80 %. Žalované boli zaviazané k povinnosti platiť žalobcovi 2/ sumu vo výške 49,79 € mesačne od 1. februára 1994 do 26. decembra 2006, a to žalovaná 1/ v pomere 20 % a žalovaná 2/ v pomere 80 % do 15 dní po právoplatnosti rozsudku. Žalované boli zaviazané k povinnosti platiť žalobkyňi 3/ sumu vo výške 49,79 € mesačne od 1. februára 1994 do 31. augusta 2008, a to žalovaná 1/ v pomere 20 % a žalovaná 2/ v pomere 80 % do 15 dní po právoplatnosti rozsudku; c/ žalované boli zaviazané k povinnosti zaplatiť žalobcom titulom splatnej valorizácie (valorizačného zvýšenia) pozostalostnej úrazovej renty žalobkyňi 1/ sumu vo výške 26.343 € s príslušným mesačným úrokom z omeškania od 16. dňa v každom mesiaci do zaplatenia z mesačných súm valorizácie od septembra 1995 do mája 2015 vrátane, žalobcovi 2/ sumu vo výške

7.316,04 € s príslušným mesačným úrokom z omeškania od 16. dňa v každom mesiaci do zaplatenia z mesačných súm valorizácie od septembra 1995 do decembra 2006 vrátane, žalobkyni 3/ sumu vo výške 9.276,76 € s príslušným mesačným úrokom z omeškania od 16. dňa v každom mesiaci do zaplatenia z mesačných súm valorizácie od septembra 1995 do augusta 2008 vrátane, a to žalovaná 1/ v pomere 20 % žalovaných nárokov a ich príslušenstva a žalovaná 2/ v pomere 80 % žalovaných nárokov a ich príslušenstva, všetko do 15 dní po právoplatnosti rozsudku; d/ žalované boli zaviazané k povinnosti zaplatiť ako príslušenstvo pozostalostnej úrazovej renty žalobkyni 1/ príslušný úrok z omeškania od 16. dňa v mesiaci do zaplatenia z každomesačnej úrazovej renty 66,39 € od októbra 1993 do mája 2015 vrátane, žalobcovi 2/ príslušný úrok z omeškania od 16. dňa v mesiaci do zaplatenia z každomesačnej úrazovej renty 49,79 € od októbra 1993 do decembra 2006 vrátane, žalobkyni 3/ príslušný úrok z omeškania od 16. dňa v mesiaci do zaplatenia z každomesačnej úrazovej renty 49,79 € od októbra 1993 do augusta 2008 vrátane, a to žalovaná 1/ v pomere 20 % žalovaných nárokov a ich príslušenstva a žalovaná 2/ v pomere 80 % žalovaných nárokov a ich príslušenstva do 15 dní po právoplatnosti rozsudku; e/ žalované boli zaviazané zaplatiť titulom mimoriadneho zvýšenia pozostalostnej úrazovej renty žalobkyni 1/ sumu vo výške 17.784,09 €, žalobcovi 2/ sumu vo výške 5.578,58 €, žalobkyni 3/ sumu vo výške 6.880,24 €, a to žalovaná 1/ v pomere 20 % a žalovaná 2/ v pomere 80 % všetko do 15 dní po právoplatnosti rozsudku.

1.1. Žalobu odôvodnili tým, že manžel žalobkyne 1/ U. K. bol liečený u žalovanej 1/, kde zomrel. Podľa prehliadky mŕtveho bezprostrednou príčinou smrti bol cudzí predmet ponechaný v tele pri výkone E 871 - pri operácii. Vo veci zodpovednosti žalovaných bolo rozhodnuté medzitimným rozsudkom Okresného súdu Žilina z 11. mája 2011 č. k. 16 C 127/1994 - 994 tak, že za škodu na zdraví poškodeného U. K. zodpovedá žalovaná 1/ v rozsahu 20 % a žalovaná 2/ v rozsahu 80 %. Pri uplatnení svojho nároku vychádzali z ustanovení § 420 a § 448 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“)

2. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. júna 2015 č. k. 16 C 127/1994 - 1499 žalovanej 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 165,82 € spolu s 3 % úrokom z omeškania ročne odo dňa 1. mája 1995 do zaplatenia a sumu 2.115,20 €, všetko v lehote do 15 dní po právoplatnosti rozsudku; žalovanej 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 663,28 € spolu s 3 % úrokom z omeškania ročne odo dňa 1. mája 1995 do zaplatenia a sumu 8.460,80 €, všetko v lehote do 15 dní po právoplatnosti rozsudku; žalovanej 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 2/ sumu 29,87 € spolu s 3 % úrokom z omeškania ročne odo dňa 1. mája 1995 do zaplatenia a sumu 1.543 €, všetko v lehote do 15 dní po právoplatnosti rozsudku; žalovanej 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 2/ sumu 119,50 € spolu s 3 % úrokom z omeškania ročne odo dňa 1. mája 1995 do zaplatenia a sumu 6.174 €, všetko v lehote do 15 dní po právoplatnosti rozsudku; žalovanej 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 3/ sumu 12 € spolu s 3 % úrokom z omeškania ročne odo dňa 1. mája 1995 do zaplatenia a sumu 404 €, všetko v lehote do 15 dní po právoplatnosti rozsudku; žalovanej 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 3/ sumu 48 € spolu s 3 % úrokom z omeškania ročne odo dňa 1. mája 1995 do zaplatenia a sumu 1.616 €, všetko v lehote do 15 dní po právoplatnosti rozsudku; žalobu vo zvyšku zamietol; právo na náhradu trov konania nepriznal žiadnemu účastníkovi; o trovách štátu rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

3. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 30. júna 2016 sp. zn. 9 Co 93/2016 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým vo zvyšnej časti návrh zamietol potvrdil; v ostatných výrokoch, odvolaním nenapadnutých ponechal rozsudok nedotknutý; žiadnemu z účastníkov náhradu trov odvolacieho konania nepriznal; nariadil opravu rozsudku súdu prvej inštancie v záhlaví tak, že názov žalovanej 2/ má správne znieť Kysucká nemocnica s poliklinikou Čadca (č. l. 1641 a nasl.).

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na dovolanie žalobcov uznesením z 26. septembra 2017 sp. zn. 1 Cdo 218/2016 rozsudok odvolacieho súdu z 30. júna 2016 sp. zn. 9 Co 93/2016 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (č. l. 1711 a nasl.).

4.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval porušenie práva na spravodlivý proces žalobcov v dôsledku nesprávneho postupu odvolacieho súdu.

5. Po zrušení rozhodnutia najvyšším súdom, odvolací súd opätovne vo veci odvolania žalobcov proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie rozhodol rozsudkom z 13. decembra 2018 sp. zn. 9 Co 152/2018, keď napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým vo zvyšku žalobu zamietol a vo výroku o trovách konania potvrdil; v ostatných výrokoch, odvolaním nenapadnutých ponechal rozsudok nedotknutý; žiadnej zo strán nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (č. l. 1800 a nasl.).

5.1. V odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, z výsledkov vykonaného dokazovania dospel k správnym skutkovým a právnym záverom, svoje rozhodnutie náležitým a vyčerpávajúcim spôsobom odôvodnil. S odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie sa stotožnil (§ 387 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku) a na zdôraznenie jeho správnosti doplnil nasledovné.

5.2. Predmetom žaloby je občianskoprávny nárok na náhradu nákladov na výživu žalobcov z dôvodu usmrtenia zomrelého H. U. K. podľa § 448 Občianskeho zákonníka pretransformovaného od 1. augusta 2004 novelou zákona č. 404/2004 Z.z. (ďalej len „novela“) na pozostalostnú úrazovú rentu, ktorý sa odvíja od výšky vyživovacej povinnosti, ktorú k nim plnil ku dňu úmrtia XX. R. XXXX. U každého zo žalobcov ide pritom o nárok samostatný odvíjajúc sa od trvania vyživovacej povinnosti zomrelého k nim, po novele u všetkých najneskôr do dňa, kedy by dovŕšil dôchodkový vek (§ 448 Občianskeho zákonníka v spojení s § 92 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení), t. j. do 25. novembra 2010. Podľa § 448 Občianskeho zákonníka po novele vyplýva, že nárok na pozostalostnú úrazovú rentu sa posúdi a jej suma sa určí podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení, čo je § 92 a § 93 I. časti IV. hlavy V. dielu zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „Zákon o sociálnom poistení“) a nie podľa jeho prechodných ustanovení v VII. časti ako tvrdia žalobcovia a znalkyňa v doplnení znaleckého posudku. Z § 293o Zákona o sociálnom poistení síce vyplýva, že ak nárok na výplatu pozostalostnej úrazovej renty, na ktorú bola pretransformovaná náhrada nákladov na výživu pozostalých podľa § 272 ods. 4 trvá k 31. júlu 2006, pozostalostná úrazová renta sa vypláca po tomto dni v stanovenej výške aj po 65 roku veku, ktorý by zomrelý dovŕšil. Z § 272 ods. 4 Zákona o sociálnom poistení však vyplýva, že za pozostalostnú úrazovú rentu sa považuje náhrada nákladov na výživu pozostalých, ktorá sa už k 31. decembru 2003 vyplácala a nárok na jej výplatu trvá aj po tomto dni, o ktorý prípad sa však v tomto spore nejedná, čo rovnako platí aj na prechodné ustanovenie § 293ay a tieto ustanovenia sa vzťahujú na nárok na výplatu pozostalostnej úrazovej renty Sociálnou poisťovňou na základe pracovnoprávných predpisov. Súd prvej inštancie preto správne priznal nároky žalobkyni 1/ do doby, kedy by zomrelý dosiahol dôchodkový vek, u žalobcov 2/ a 3/ do času, kedy boli títo schopní samostatne sa živiť (§ 62 ods. 1 zákona č. 36/2005 Zákona o rodine), t. j. u žalobcu 2/ do dňa, kedy mu bol priznaný invalidný dôchodok a u žalobkyne 3/ do ukončenia 5-ročného konzervatória 30. júna 2002 z uvádzaných dôvodov, pričom postavenie žalobkyne 3/ ako nezaopatreného dieťaťa podľa predpisov verejného práva (Zákon o sociálnom zabezpečení, Zákon o prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa), na ktoré poukazovala je pre posúdenie veci irelevantné (jedná sa o občianskoprávny nárok). Hypotetické tvrdenie žalobkyne, že by poškodený, ak by žil dlhšie (napr. do roku 2010) nežiadal od nej vrátiť to, čo vynaložil na jej výživu a štúdium v rokoch 2002 až 2008, je pre posúdenie veci tiež irelevantné, lebo koniec jeho vyživovacej povinnosti, resp. jej nároku podľa § 448 Občianskeho zákonníka je daný § 62 ods. 1 zákona č. 36/2005 Zákona o rodine. Keďže podľa novelizovaného ustanovenia § 488 Občianskeho zákonníka sa nárok na pozostalostnú úrazovú rentu posúdi podľa už prísnejších všeobecných predpisov o sociálnom poistení, od 1. augusta 2004 by žalobkyni 3/ ani nepatrilo, keďže patrilo len osobe, ku ktorej mal zomrelý vyživovaciu povinnosť, ktorú ku nej zomrelý nemal, keďže ju mal jej biologický otec.

5.3. K mimoriadnemu zvýšeniu nároku na náhradu nákladov na výživu pozostalých a pozostalostnej úrazovej renty odvolací súd doplnil, že podľa § 448 ods. 2 Občianskeho zákonníka do novely sa pri výpočte náhrady nákladov vychádzalo z priemerného zárobku zomrelého, ktorý však v rozhodnom období bol dobrovoľne nezamestnaný, a preto sa vychádzalo len z jeho pravdepodobného zárobku stanoveného znalkyňou na sumu 6.760 Sk. Náhrada nákladov však nesmela prevýšiť sumu, do ktorej by zomrelému patrila náhrada na stratu zárobku podľa § 447 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého náhrada na stratu zárobku spolu so zárobkom poškodeného a prípadným invalidným alebo čiastočným invalidným dôchodkom nesmie presahovať sumu určenú predpismi pracovného práva pri náhrade škody pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania, ktoré obmedzenie neplatí, ak škoda bola spôsobená úmyselne, pričom aj z dôvodov hodných osobitného zreteľa môže súd určiť vyššiu sumu náhrady aj

vtedy, ak škoda bola spôsobená hrubou neobanlivosťou. Podľa § 195 zákona č. 311/2001 Z.z. zákonníka práce (ďalej len „Zákonník práce“) platného do 31. marca 2002 sa takáto náhrada straty na zárobku poskytovala po dobu 12 mesiacov od vzniku nároku v neredukovanej výške priemerného zárobku a následne v redukovanej obmedzenej výške podľa odseku 2 tohto ustanovenia, ktoré obmedzenie z dôvodov hodných osobitného zreteľa ak bola škoda spôsobená hrubou neobanlivosťou, neplatilo a mohlo sa vychádzať z neredukovanej náhrady straty na zárobku vo výške priemerného zárobku poškodeného (obmedzenie sa podľa § 201 Zákonníka práce od 1. apríla 2002 neuplatňovalo), čo zohľadnil aj súd prvej inštancie, ktorý pri určení výšky náhrady nákladov na výživu žalobcov ako pozostalých vychádzal z dôvodov hodných osobitného zreteľa z neredukovaného pravdepodobného zárobku zomrelého 6.760 Sk. Z uvedeného vyplýva, že žalobcovia mali nárok domáhať sa náhrady nákladov na výživu pozostalých z uvádzaného neredukovaného priemerného zárobku zomrelého (z ktorého aj súd prvej inštancie vychádzal) a nie nárok na ich zvýšenie, ktorý aj keď by v prípade, že by sa nevychádzalo z neredukovaného priemerného zárobku, uplatnili 28. mája 2015, t. j. po uplynutí premlčacej lehoty podľa § 106 Občianskeho zákonníka, pričom vzhľadom na to, kedy sa o škode dozvedeli a kto za ňu zodpovedá, vzhľadom na žalovanými 2/ a 1/ v priebehu konania vznesenú námietku premlčania (nielen za ohraničené obdobie) im ako správne skonštatoval súd prvej inštancie nemôže byť priznaný. Navyše po novele § 448 Občianskeho zákonníka v spojení s príslušnými ustanoveniami Zákona o sociálnom poistení (§ 93 ods. 2, § 89 ods. 1, § 84 ods. 1, § 138, § 54) sa takýto dôvod pri určení úrazovej renty, z ktorej sa pri určení pozostalostných úrazových rent vychádza, nezohľadňuje.

5.4. K valorizácii náhrady nákladov na výživu pozostalých a pozostalostnej úrazovej renty a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia odvolací súd doplnil, že podľa § 448 ods. 2 a § 447 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka do novely sa valorizoval len priemerný zárobok zomrelého rozhodný pre výpočet náhrady, t. j. priemerný zárobok v čase smrti, ako to vyplýva aj z nariadení vlády č. 128/1992, č. 312/1997, č. 220/1999, č. 277/2000, č. 310/2001, č. 388/2002, ako aj z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 3 Cdo 326/2006 (na rozdiel od tvrdení znalkyne), na základe čoho sa žalobcovia mohli domáhať (navrhnuť) vzhľadom na zmenu okolností (§ 163 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku) zvýšenia náhrady nákladov na ich výživu, čo po novelizácii platí aj pre zvýšenie pozostalostnej úrazovej renty, ktorá sa určovala vo výške výživného, ktorý by bol povinný zomrelý platiť taktiež ku dňu svojej smrti z úrazovej renty - § 93 ods. 1, 2 Zákona o sociálnom poistení (účinného do dovŕšenia dôchodkového veku zomrelého) vzhľadom aj na len primerané použitie § 82, čo však neučinili a domáhali sa len jednotlivých súm valorizácie. Aj v prípade, že by tak učinili vzhľadom na podanie návrhu 28. decembra 2010 by bol nárok na zvýšenie vzhľadom na premlčaciu dobu podľa § 106 Občianskeho zákonníka dva roky spätne premlčaný, preto by ho bolo možné vzhľadom na vznesenú námietku premlčania žalovanými ako to správne skonštatoval súd prvej inštancie priznať len žalobkyni 1/ a nie žalobcom 2/ a 3/, ktorým už vzhľadom na ich schopnosť samostatne sa živiť nepatriť a žalobkyni 3/ by nepatriť od novely aj z dôvodu, že zomrelý ku nej vyživovaciu povinnosť nemal.

5.5. K námietke žalobcov, že v samotnej žalobe uplatnené nároky sú vyššie, než priznané, a preto minimálne v časti rozdielu bol nárok na zvýšenie náhrady nákladov na výživu, resp. pozostalostnej úrazovej renty uplatnený včas a posúdenie okolností vzniku škody, a teda možnosti zvýšenia je ponechané na úvahu súdu bez povinnosti osobitného návrhu, pričom v danej veci ide o prípad, kedy súd nie je doslovne viazaný navrhovaným petitom, pretože spôsob vysporiadania účastníkov je upravený právnym predpisom (§ 153 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku) a vzhľadom na moderačné právo súdu sa nemôže premlčať, odvolací súd prihliadnúc k už uvedenému doplnil, že u žalobcov ide o v sporovom konaní uplatnený občianskoprávny nárok podľa § 488 Občianskeho zákonníka (a nie o verejnoprávny podľa zákona o sociálnom poistení, o ktorom rozhoduje sociálna poisťovňa), pri ktorom je súd viazaný žalobným návrhom (žalobným petitom), ako aj skutkovým základom (skutkovými okolnosťami), na základe ktorého sa žalobcovia plnenia domáhajú. Preto v časti rozdielu pôvodne uplatnených nárokov a nárokov priznaných nemôže súd bez zmeny žaloby žalobcami, čo sa týka skutkových okolností rozhodnúť inak. Výnimkou zo zásady viazanosti súdu petitom sú situácie, keď z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkmi konania, t. j. keď ich vzájomné práva a povinnosti sú upravené kogentnou hmotnoprávnou normou, ktorú je súd povinný v konaní rešpektovať (§ 153 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku, v

súčasnosti § 216 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku), o ktorú situáciu však v tomto prípade nejde. Výška nároku nebola určená ani na základe úvahy súdu, keďže bola zistená na základe vykonaného dokazovania z riadne zisteného skutkového stavu.

5.6. Za nepravdivé považoval námietky žalobcov, že súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní neprihliadol na výsledky znaleckého dokazovania, keďže vychádzal z v ňom stanovenej výšky pravdepodobného zárobku zomrelého a následnom stanovení náhrady nákladov na výživu pozostalých, resp. pozostalostnej úrazovej renty zdôrazňujúc, že právne posúdenie veci, teda stanovenie výšky nároku je úlohou súdu a nie znalca. Znalecký posudok považuje vzhľadom na prijaté závery za nepresvedčivý, preto súd prvej inštancie správne vo zvyšku z neho nevychádzal.

5.7. K námietke žalobcov, že súd prvej inštancie pri určovaní výšky ich nároku (výšky vyživovacej povinnosti) nezohľadnil ako naturálny príjem naturálne pôžitky, ktoré zomrelý ako člen družstva využíval, a to najmä možnosť za výhodnú cenu si odkúpiť produkty družstva, ktoré boli použité v rodine na chov hospodárskych zvierat, ako aj na priamu spotrebu (stravovanie), odvolací súd uviedol, že žiadne plnenie peňažnej hodnoty - naturálna mzda zomrelého nebola v konaní preukázaná a ani v znaleckom dokazovaní preto braná do úvahy pri stanovení pravdepodobného zárobku a pri stanovenom určovaní úrazovej renty od novely ani braná do úvahy nemohla byť, pričom v čase smrti nebohého tento uvedený pôžitky ani nevyužíval, keďže pracovný pomer v poľnohospodárskom družstve predtým ukončil dohodou. Preto správne vychádzal podľa § 448 ods. 2 Občianskeho zákonníka z jeho priemerného (pravdepodobného) zárobku a úrazovej renty, ktoré sú rozhodujúce a limitujúce pre určenie výšky nárokov, nech boli náklady žalobcov akokoľvek vysoké.

5.8. Pokiaľ ide o ďalšie námietky žalobcov ohľadne nesprávnosti vyčíslenia a neodôvodnenia priznaného úroku z omeškania odvolací súd uviedol, že v čase podania žaloby na súd 8. februára 1994 bola splatná len požadovaná náhrada nákladov na výživu pozostalých za obdobie mesiacov november 1993 až január 1994 a žalobkyni 1/ patriaca náhrada nákladov na pohreb, pri ktorých si uplatnili úrok z omeškania, na ktorý nemajú nárok v požadovanej výške, keďže tento sa priznáva od prvého dňa omeškania a ktorý v rozhodnom čase (do 1. mája 1995) bol podľa vyhlášky č. 45/1964 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka, na ktorú odkazuje § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, vo výške 3 % ročne, tak ako ho správne priznal súd prvej inštancie. Následne si žalobcovia uplatnili úrok z omeškania návrhom z 18. januára 1999, kedy nároky do budúca neboli ešte splatné, a preto sa žalovaní s ich platením nemohli ani dostať do omeškania (§ 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka), a preto žalobcom ani nevznikol nárok na úrok z omeškania. Následne si žalobcovia uplatnili nárok na úrok z omeškania návrhom z 28. mája 2015, z predtým splatných dávok, avšak tieto im už od nadobudnutia dôchodkového veku zomrelého u žalobkyne 1/ a spôsobilosti samostatne sa živiť u žalobcov 2/ a 3/ nepatrili, a preto sa s ich platením nemohli ani dostať do omeškania a vzhľadom na žalovanými vznesenú námietku premĺčania im nemohli byť priznané.

5.9. Odvolací súd považoval za správne aj rozhodnutie o trovách konania podľa § 142 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) vzhľadom k tomu, že žalovaní mali väčší úspech vo veci, a to v spojení s § 150 OSP, kedy im ich súd vzhľadom na okolnosti prípadu, a to najmä s prihliadnutím na okolnosti smrti nebohého nepriznal, keď v spore rozhodnutie o výške plnenia nezáviselo od znaleckého posudku, ani úvahy súdu, tak ako to namietali žalobcovia.

5.10. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) v spojení s § 255 ods. 1 CSP a žalovaným nárok na ich náhradu napriek plnému úspechu v odvolacom konaní nepriznal, keďže si ho neuplatnili.

6. Proti rozsudku odvolacieho súdu v časti výroku, v ktorej odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby a vo výroku o trovách konania; a v časti výroku o nepriznaní náhrady trov odvolacieho konania podali žalobcovia dovolanie. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) jeho prípustnosť vyvodzujú z ustanovení § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a/, b/, c/ CSP (č. l. 1852 a nasl.).

6.1. Porušenie práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP) namietajú v súvislosti s nedostatočným odôvodnením rozsudku odvolacieho súdu k viacerým podstatným okolnostiam (námietkam, argumentom, kritike žalobcov), ku ktorým sa mal odvolací súd podľa ich názoru vyjadriť. V tejto súvislosti zároveň namietajú, že im na ich žiadosť nebol doručený zvukový záznam z hlavného pojednávania z 5. júna 2015, s ktorým sa tak nemohli oboznámiť. Porušenie práva na spravodlivý súdny

proces namietajú v súbehu s nesprávnym právnym posúdením, chybné vyhodnoteným skutkovým stavom a nesprávnym dokazovaním.

6.2. Nesprávne právne posúdenie v zmysle dovolacích dôvodov podľa § 421 ods. 1 CSP namietajú s poukazom na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k namietanému spôsobu riešenia konkrétnych pochybení odvolacieho súdu.

6.3. Vzhľadom na uvedené dovolacie dôvody navrhujú, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky a/ rozhodok odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie zrušil; b/ rozhodol o náhrade trov dovolacieho konania.

7. Žalovaná 1/ neposkytla svoje vyjadrenie k dovolaniu.

8. Žalovaná 2/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že predmetné dovolanie považuje za nedôvodné a neopodstatnené. Navrhuje preto, aby bolo odmietnuté z dôvodu, že dovolacie dôvody neboli naplnené; prípadne aby bolo zamietnuté ako nedôvodné. Stotožňuje sa s rozhodnutím odvolacieho súdu, toto považuje sa vecne správne a riadne odôvodnené.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie, podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie treba zrušiť.

10. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Žalobcovia vyvodzujú prípustnosť dovolania konkrétne z ustanovení § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 CSP.

I.

12. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady znátočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či došlo k dovolateľmi namietanej procesnej vade.

13.1. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

13.2. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou

navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13.3. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariača možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

14. Pokiaľ dovolatelia v dovolaní namietajú, že rozhodnutie súdu je nepreskúmateľné pre nedostatok riadneho odôvodnenia, dovolací súd poukazuje na to, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci.

14.1. Na podstate zásady, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) inú vadu konania (teda nie zmätočnosť), zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

14.2. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. V časti odvolateľmi napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie sa v celom rozsahu stotožnil (§ 387 ods. 2 CSP) s jeho odôvodnením, ktoré nad jeho rámec v zmysle uplatnených námietok v odvolacom konaní doplnil, vychádzal pritom z riadne zisteného skutkového stavu vyplývajúceho z dostatočne vykonaného dokazovania súdom prvej inštancie. Obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľov, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil spôsobom priečiacim sa zákonu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov.

15. Iná je však situácia, pokiaľ ide o žiadosť žalobcov o poskytnutie zvukového záznamu pojednávania z 5. júna 2015.

15.1. Obsah zápisnice o pojednávaní na súde prvej inštancie z 5. júna 2015 (č. l. 1464 a nasl.) nasvedčuje tomu, že priebeh tohto procesného úkonu bol zaznamenaný na diktafón, v rámci ktorého podali svoje pomerne rozsiahle vyjadrenia procesné strany (zástupca žalovanej 2/ a zástupkyňa žalobcov). V závere tejto zápisnice je uvedené, že „Zo zvukového záznamu prepísala W. W.“, s podpisom pri tomto mene. Súčasťou spisového materiálu je tiež rukou písaný úradný záznam bez dátumu jeho vyhotovenia (č. l. 1476), v ktorom jeho zhotoviteľ (nečitateľné meno autora) uvádza, že zvukový záznam z pojednávania z 5. júna 2015 sa na zariadení (diktafóne) nenachádza. V e-mailovej komunikácii medzi sudkyňou JUDr. Janou Scholtzovou a právnou zástupkyňou žalobcov Mgr. Elenou Szabovou (č. l. 1477), ktorej predmetom bola žiadosť o poskytnutie záznamu z pojednávania z 5. júna 2015 sudkyňa uviedla, že zvuková nahrávka z tohto pojednávania nie je, z uvedeného dôvodu nemohli túto nahrávku poskytnúť. Žalobcovia uvedené namietali vo svojom odvolaní (č. l. 1597 a nasl.) a to

konkrétne na strane 3 svojho odvolania s odôvodnením, že súd neposkytnutie nahrávky odôvodnil technickou poruchou. Podľa metodického pokynu na vykonanie všeobecne záväzného právneho predpisu (zvukový záznam pojednávania) a aj podľa odpovede Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky sa v prípadoch, kedy nie je na pojednávaní prítomná asistentka, vyhotovuje iba jedna (v zmysle jediná) nahrávka pojednávania, nerealizuje sa osobitne nahrávka pojednávania a osobitne nahrávka zápisnice. Pretože zápisnica, vzhľadom na svoju obsiahlosť, bola s určitosťou prepisovaná podľa zvukového záznamu - okrem iného aj preto, lebo obsahuje doslovný prepis záverečných rečí účastníkov, nemôže byť súčasne pravdivé tvrdenie o technickej poruche nahrávacieho zariadenia a o nemožnosti nahrávku poskytnúť. Tým bola žalobcom odňatá možnosť kontroly a prípadne vznesenia námietok proti zneniu zápisnice v prípade zistenia rozdielov medzi písomným výstupom a nahrávkou, minimálne v časti prednesov protistrany. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí žalobcami namietanú vadu konania ignoroval, v súvislosti s ňou neposkytol žalobcom žiadnu relevantnú odpoveď - odôvodnenie.

15.2. Postup odvolacieho súdu bol preto v tejto časti procesne nesprávny a založil vadu zmätočnosti v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP.

16. Dovolací súd v rámci dovolateľmi namietanej vady konania podľa § 420 písm. f/ CSP dopĺňa, že v prípade ak v dovolaní namietajú, že súdy rozhodli bez náležitého zistenia skutočného stavu, nevykonali nimi navrhnuté dôkazy, dôkazy vykonané v súdnom konaní nesprávne vyhodnotili, tak v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nedostatočné zistenie skutkového (skutočného) stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nezakladá vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (1 Cdo 41/2017, 2 Cdo 232/2017, 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 7 Cdo 11/2017, 8 Cdo 187/2017). Ústavný súd nedospel k záveru o ústavnoprávnej neudržateľnosti tohto názoru najvyššieho súdu (II. ÚS 465/2017).

16.1. Pre prípad, že dovolatelia vyvodzujú prípustnosť ich dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP aj z právnych záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie, dovolací súd uvádza, že už dávnejšie dospel k záveru, podľa ktorého realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (R 54/2012). Najvyšší súd zotráva na tomto závere aj naďalej (R 24/2017 a 1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 94/2017, 4 Cdo 47/2017, 5 Cdo 145/2016, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 76/2018).

II.

17. Z dôvodov uvedených v bode 15. tohto uznesenia dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcov je nielen prípustné (§ 420 písm. f/ CSP), ale tiež dôvodné, lebo sa v ňom opodstatnene namieta, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcom, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

18. Z dôvodu, že konanie bolo zaťažené vadou podľa § 420 písm. f/ CSP, pre ktorú bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť, dovolací súd sa v ďalšom už nezaoberal žalobcami namietanou prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP.

19. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

20. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.